

En bunad til besvær

Alle kvinner har et problematisk forhold til bunaden sin, er den uærbødige påstanden til kunstner Fanny Sophie Gjestland. Enten er den for trang, for tung, for varm eller det er noe annet galt. Hun har utfordret åtte kunstnere til å ta et skråblikk på den norske bunadtradisjonen og resultatet er å se i utstillingen 036.

Tekst og foto: Berit Solhaug

Ikke alle vil vel umiddelbart svelge rått at kvinner har et besværlig forhold til bunaden sin, tvert i mot forbindes drakten med stolthet. Og Fanny Sophie Gjestland har også et nært forhold til bunaden sin, men med utstillingen ønsker hun også å kommentere søljens bakside, verkene hennes er i tillegg laget med en god dæsj humor. Gjestland har tidligere hatt en separatutstilling med samme tittel.

Begjær og besvær

–Det var farmor som broderte alle bunadene i familien, jeg mistet tellinga ved den førtiandre. Jeg bruker bunaden min så ofte jeg kan. Mange bruker bunad i bryllup, men skifter etter hvert, hvorfor gjør de det? I arbeidene mine har jeg tulla litt med begreper som «for varm» og «stolthet», sier Gjestland og røper en historie fra OL på Lillehammer i 1994:

–Jeg satt og så åpningsseremonien, på vettene, samene og Sidsel Kyrkjebø og ble så rørt og stolt at jeg hentet bunadjakken min og den hadde jeg på meg under resten av OL, forteller hun. Følelsen har materialisert seg i verket Pride, satt sammen av en forsolvet ryggstøyle og en rest av et bunadbelte. Men arbeidet kan også leses som smertens nervetråder som går langs ryggraden. Gjestland er utdannet gullsmed og edelmetallformgiver og utfordrer gjerne våre verdier og syn på tradisjon. Hovedveket hennes på utstillingen er et «kvelesmykke», Culture Choker, en klave som skal festes rundt halsen. Inni har den en bolesølje, som presser seg inn i huden og lager et smertefullt avtrykk. Et annet verk har en erotisk tilnærming til bunaden. «Bondeerotikk» består av et korsett og et gammelt bunadbelte, og over det to veskelåser fylt med rød fløyel. Lenger ned en strategisk plassert dusk.

–Før pietismen var bunaden mer erotisk, sier kunstneren. Hun stiller også ut bunadskoene hun fikk som trettenåring. De gamle, vonde skoene har fått nye, diamanbesatte såler, en kommentar til våre verdier, «er vi så rike at vi har diamanter under skosålene?».

Dekorerte strømper

Vi treffer Gjestland på Telemark Kunstsenter i Skien sammen med de lokale kunstnerne Brita Been, tekstilkunstner, og keramiker Kari Skoe Fredriksen. Been har i sitt billedteppe «ARVESTYKKE» tatt utgangspunkt i en vadmestømpe til beltestakken, dekorert med rosesaum. Vevnaden er laget til utstillingen, et stort arbeide på 2,75 ganger 2,50 meter.

–Mønsteret på de gamle strømpene er som regel overdådig dekorert på utsiden av leggen og det er først og fremst disse jeg har festet meg ved. I mine arbeider har jeg latt meg mer inspirere av folkekunsten enn «fine art», og dette arbeidet er en hyllest til kvinnene som utfoldet seg i folkekunsten, sier Been. Hun forteller at hun alltid har laget fargesterke arbeider og i strømpene fant hun mye gult og rødt som hun tok med seg. Mønsteret på strømpen hun har studert er brodert på sort vadmest og Been har beholdt den sorte bunnfargen.

–Sort fremhever fargene i selve mønsteret og får dem til å tre klarere frem, sier Been.

Arbeidet er vevd i en åklesmettvariant og i forkant av arbeidet i veven drev Been nitid research. Hun var på flere museer hvor hun fotograferte gjenstander, skjorter, vanter, strømper og kvarder og hadde også stort utbytte av Digitalt museum.

–Mønsteret er forstørret og tilpasset i form og farge i overføringen

«Pride», forsolvet ryggsoyle og rest av bunadbelte laget av Fanny Sophie Gjestland.

fra strømpe til teppe, men formene er i hovedsak beholdt. Teppet er en hyllest til kvinners arbeid og den skapende overfloden det representerer i den tekstile folkekunsten, i tillegg til tid og tålmodighet. Det ville jeg gjerne løfte opp på veggen og vise frem!

Hyllest til oldemor

Keramiker Kari Skoe Fredriksen er representert på 036 med tre arbeider. Det største av verkene har fått et eget rom og tar utgangspunkt i en vott som kunstnerens oldemor Inga har designet, tittelen er «Ingamor».

–Jeg har laget en hyllest til oldemor, sier hun om installasjonen, som har en variant av den kjente åttebladsrosen som gjennomgangsmotiv. Votten henger på veggen, mens på gulvet i rommet har Fredriksen lagt mønsteret i små fliser.

–Åttebladsrosen finner vi igjen mange steder i verden, jeg er fascinert av hvordan mønsteret har vandret, sånn som mennesker vandrer. Prosjektet mitt har et personlig utgangspunkt, men det åpner dører.

Kvelesmykke. Fanny Sophie Gjestland, utførelse: Linn Sigrid Bratland og Gry Grindbakken.

Bondeerotikk. Fanny Sophie Gjestland.

«Ingamor» fra 2016 har forbindelseslinjer til de to andre av hennes arbeider på utstillingen, Hjertesølje og Familiekaviar fra 1993, da Skoe Fredriksen arbeidet med temaer rundt begrepet identitet.

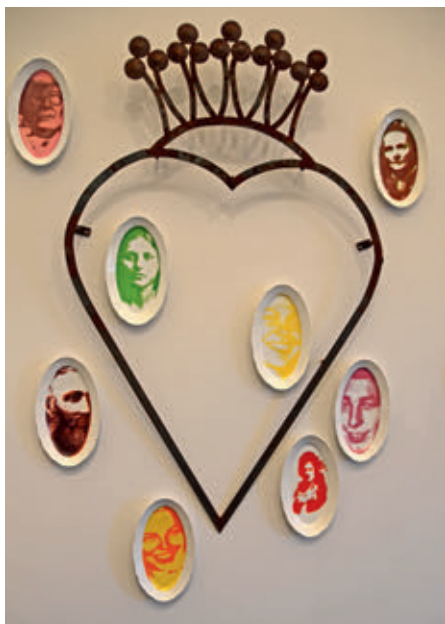
–Hva står igjen når et menneske dør? spør Skoe Fredriksen og nevner ting og gjenstander som porselenet, smykkene, fotografiene.

–Jeg har gener etter Inga, men jeg har aldri møtt henne. Det handler om det vi har som er felles tradisjon. Hva er det som fester seg? For eksempel har

åttebladsrosen tilknytning til Norge, men den strekker seg utover det vi har eierskap til, den har kommet vandrende. Vi finner motivet igjen i strikkemønstre, borderier... og keramiske fliser. Jeg observerer og undersøker, utfordrer hva som er lov og ikke. For eksempel var det fy-fy å sette rødt og rosa sammen, men det har jeg alltid likt!

Hennes to andre arbeider er variasjoner av søljer, der skålene er tallerkener med fotografier av personer, noen er familie, andre helt ukjente.

Og tittelen på utstillingen, 036, hva refererer den til? 036 er Televerkets gamle retningsnummer på Øvre Telemark, der bunadtradisjonene er mange og sterke. –Der folk sa «eg» «og» ikkje», som Gjestland sier. Utstillingen er tatt ned i Skien, men åpner igjen 24. april på Maihaugen på Lillehammer. Foruten de tre nevnte er følgende kunstnere representert: Siri Berrefjord (smykker), Marianne Moe (blant annet tekstil), Sigurd Bronger (smykker), Konrad Mehus (smykker), Nina Maria Kleivan (foto) og Lars Sture (smykker).

Hjertesølje. Kari Skoe Fredriksen.

Kunstnerne (f.h.)
Fanny Sophie Gjestland,
Kari Skoe Fredriksen og
Brita Been foran Beens
«ARVESTYKKE».

